

دانشگاه کردستان
دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
گروه الهیات و فقه شافعی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه شافعی گرایش فقه شافعی

عنوان
بررسی احکام ذبح در فقه شافعی با تاکید بر مسائل مستحدثة

پژوهشگر
رحیم فتاحی

استاد راهنما
دکتر سالم افسری

تیر ۱۳۹۸

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این
پایان‌نامه متعلق به دانشگاه کردستان است.

بسمه تعالی

* تعهد نامه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه کردستان در انجام پایان نامه *

- اینجانب رحیم فتاحی دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه شافعی متعهد می‌شوم:
- ۱- صداقت، امانتداری و بی طرفی را در انجام پژوهش و انتشار نتایج حاصل از آن رعایت نمایم.
  - ۲- در نگارش نتیجه پژوهش‌های حاصل از موضوع پایان‌نامه، از باز نویسی نوشته‌های دیگران بدون ذکر منبع، بازی با الفاظ، زیاده نویسی، کلی گویی و جزم‌اندیشی و تصرف گرایي پرهیز نمایم و نتایج پژوهشی خود را در موعد مقرر و با اطلاع استاد راهنما منتشر نمایم.
  - ۳- تمامی یافته‌های مستخرج از پایان نامه متعلق به دانشگاه کردستان بوده و لازم است در کلیه مقالات مستخرج از آنها نام دانشگاه کردستان را تحت عنوان ((دانشجوی دانشگاه کردستان)) یا ((دانش آموخته دانشگاه کردستان)) ذکر نمایم.
  - ۴- در انتشار مقالات نام استاد (استادان) راهنما و استاد (استادان) مشاور را در لیست مولفین مقاله ذکر نمایم و از آوردن اسامی افرادی که نقش موثری در انجام پژوهش نداشته‌اند، جداً خودداری نمایم.
  - ۵- در بخش سپاسگزاری مقاله، از تمامی افراد و سازمان‌هایی که در اجرای پژوهش مساعدتی مبذول داشته‌اند با ذکر نوع مشارکت تشکر و قدر دانی نمایم.
  - ۶- از انتشارهم پوشان یا ارسال همزمان یک مقاله به چند مجله و یا ارسال مجدد مقاله چاپ شده به مجلات دیگر خودداری نمایم.
  - ۷- در صورت عدم رعایت موارد مذکور، دانشگاه کردستان مجاز خواهد بود تا برابر مقررات اقدام نماید.

امضاء دانشجو

دستورالعمل نحوه برخورد با موارد تخطی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در هنگام

انتشار نتایج پژوهش

- ۱- در موارد زیر دانشگاه کردستان با مجله مربوطه مکاتبه و درخواست خارج نمودن مقاله را نموده و موضوع را به محل کار یا تحصیل بعدی دانشجو اطلاع خواهد داد.
الف - چاپ مقاله بدون اطلاع و تأیید استادان راهنما،
ب- چاپ نتایج حاصل از پژوهش‌های انجام شده در دانشگاه کردستان بدون ذکر نام دانشگاه
- ۲- در صورت احراز تخلف از سایر موارد درج شده در تعهدنامه دانشجویی، دانشگاه ضمن مکاتبه با مجله مربوطه، حسب مورد تصمیم‌گیری خواهد نمود.

دانشگاه کردستان
دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
گروه الهیات و فقه شافعی

پایان نامه ارائه شده به عنوان بخشی از فعالیت‌های تحصیلی لازم جهت اخذ درجه
کارشناسی ارشد (M.A) در رشته فقه شافعی گرایش فقه شافعی

عنوان:

بررسی احکام ذبح در فقه شافعی با تاکید بر مسائل مستحدثة

پژوهشگر

رحیم فتاحی

در تاریخ ۱۳۹۸/۰۴/۲۶ توسط کمیته تخصصی و هیأت داوران زیر مورد بررسی قرار گرفت و با
درجه عالی به تصویب رسید.

<u>امضاء</u>	<u>مرتبۀ علمی</u>	<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>هیئت داوران</u>
	استادیار	دکتر سالم افسری	۱- استاد راهنما
	استادیار	دکتر سید نوید نقشبندی	۲- استاد داور داخل گروه
	استادیار	دکتر وریا حفیدی	۳- استاد داور داخل گروه

مهر و امضا معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده
دکتر جمال محمدی

مهر و امضا مدیر گروه
دکتر سهیلا رستمی

تقدیم به.....

خانواده

ارجمندم

پاسکزاری...

بر خود لازم می‌دانم از

استاد ارجمندی بزرگوارم، دکتر سالم افسری که در طول دوره تحصیلی و راهنمایی محارثش این پایان نامه صبورانه و عالمانه از هیچ کمک و حمایتی دریغ ننمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده

خداوند متعال مجموعه‌ای از استعدادها و امکاناتی را که برای زندگی در زمین لازم است، برای او فراهم نموده است. اما موانعی چون نفس یا شیطان همیشه مانع استفاده‌ی درست از نعمت‌های الهی بوده و هست. بنابراین رحمت خداوندی اقتضا نموده که از طریق هدایت تشریحی با وضع پاره‌ای مقررات و ارشادات او را به سوی کمال و استفاده‌ی مطلوب از استعدادها و امکانات راهنمایی کند. و بیان نوع حیوانات حلال گوشت و یا روش استفاده از حیوانات جهت ذبح شرعی از جمله راهنمایی‌ها و ارشادات شارع است. از سوی دیگر با توجه به پیشرفت و دستاوردهای فناوری بشر در زمینه‌ی ذبح حیوانات و لزوماً نیاز به استفاده از روش‌های نوین همچون ذبح ماشینی، بی‌هوشی قبل از ذبح و تبیین حکم شرعی این روش‌های نوین یک ضرورت است که این پایان‌نامه بر آن است با توجه به مبانی فقه شافعی روش شرعی ذبح را بررسی نموده و احکام و مسائل مستحدثه را در پرتو مبانی و مقررات بیان کند. ذبح در لغت به معنای قطع و بریدن است و در اصطلاح بریدن گردن حیوان که باعث مرگ آن می‌شود. ارکان ذبح بر چهار قسم است؛ یکی ذابح یا قصاب، دوم حیوان (سر بریده شده) سوم وسیله‌ی ذبح و چهارم روش ذبح. این پایان‌نامه مشتمل بر مقدمه و سه فصل و جمع‌بندی و نتیجه‌گیری است. در فصل اول مفاهیم و کلیات و فصل دوم ارکان و شروط ذبح و مقررات فقهی آن در فقه شافعی و فصل سوم روش‌های نوین ذبح و تطبیق آن با مقررات فقه شافعی بیان شده است.

روش تحقیق: در پژوهش حاضر روش گردآوری اطلاعات بصورت کتابخانه‌ای و با استفاده از روش تحقیق، توصیفی، تحلیلی انجام شده و مطالب آن از تفاسیر و احادیث و کتب معتبر مذهب شافعی استفاده شده است و در یک فرایند با تطبیق آرا و بیان نظرات مختلف، موضوع نقد و بررسی و رای راجح مذهب شافعی بیان شده است.

واژگان کلیدی: ذبح، تذکیه، فقه شافعی، مسائل مستحدثه

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
بیان مسئله	۴
مبانی نظری و پیشینه	۴
اهمیت و ضرورت تحقیق	۵
اهداف تحقیق	۵
پرسش‌های تحقیق	۵
روش تحقیق	۶
نتایج پژوهش	۶
فصل اول کلیات و مفاهیم	۷
۱-۱- درآمد	۸
۱-۲- ذبح	۸
۱-۲-۱- ذبح در لغت	۸
۱-۲-۲- ذبح در اصطلاح	۸
۱-۲-۳- ذبح در قرآن کریم	۹
۱-۲-۴- ذبح در سنت نبوی	۹
۱-۲-۵- حکمت ذبح شرعی حیوان	۹
۱-۲-۶- اثبات علمی دلایل ذبح اسلامی	۱۰
۱-۳- تذکیه (ذکاة)	۱۰
۱-۳-۱- تذکیه در لغت	۱۰
۱-۳-۲- ذکاة در اصطلاح	۱۱
۱-۳-۳- انواع ذکاة	۱۱
۱-۳-۴- فرق بین ذبح و تذکیه	۱۱
۱-۴- نحر	۱۲
۱-۴-۱- نحر در لغت	۱۲
۱-۴-۲- نحر در اصطلاح فقهی	۱۲
۱-۴-۳- نحر در قرآن کریم	۱۳

- ۱-۵-عقر ۱۳
- ۱-۵-۱-عقر در لغت ۱۳
- ۱-۵-۲-عقر در اصطلاح ۱۳
- ۱-۵-۳-عقر در قرآن کریم ۱۳
- ۱-۶-پیشینه‌ی و روش‌های ذبح ۱۴
- ۱-۶-۱-ذبح در آیین زرتشت ۱۵
- ۱-۶-۲-ذبح در آیین یهودیت ۱۵
- ۱-۶-۳-ذبح در آیین مسیحیت ۱۶
- ۱-۶-۴-ذبح در مذهب براهمه ۱۶
- ۱-۶-۵-ذبح در شریعت اسلام ۱۶
- فصل دوم مقررات فقهی ذبح در فقه شافعی** ۱۷
- ۱-۲-درآمد ۱۸
- ۲-۲-رکن اول ذبح ۱۸
- ۱-۲-۲-شروط ذبح ۱۸
- الف- قصد و نیت ۱۸
- ب- بریدن و دجین که دو رگ بزرگ خون رساننده به گردن هستند ۱۸
- ج- چاقو یا وسیله‌ی ذبح تیز باشد ۱۹
- ۲-۲-۲-محل ذبح ۲۰
- ۲-۲-۳-حکم گوشت‌های وارداتی ۲۰
- ۳-۲-رکن دوم؛ ذابح ۲۲
- ۱-۳-۲-ذبیحه‌ی اهل کتاب ۲۲
- ۲-۳-۲-یادآوری ۲۴
- ۴-۲-حکم حیوان حرام در آیین اهل کتاب و حلال در دین اسلام ۲۵
- ۱-۴-۲-ذبیحه صبی ممیز و غیر ممیز ۲۶
- ۲-۴-۲-ذبیحه‌ی دیوانه و مست ۲۶
- ۳-۴-۲-ذبیحه‌ی کور ۲۷
- ۴-۴-۲-ذبیحه‌ی حائض ۲۸
- ۵-۴-۲-ذبیحه‌ی ختنه نشده ۲۸

- ۲۸-۲-۴-۶- ذبیحه‌ی خشتی ۲۸
- ۲۸-۲-۴-۷- ذبیحه‌ی گنگ (اخرس) ۲۸
- ۲۹-۲-۵- شروط ذابح ۲۹
- ۲۹-۲-۶- ذبیحه‌ی مسیحیان عرب ۲۹
- ۳۰-۲-۷- حکم ذبیحه‌ی بت پرستان ۳۰
- ۳۰-۲-۸- ذبح برای غیر خدا ۳۰
- ۳۱-۲-۹- رکن سوم؛ ذبیحه ۳۱
- ۳۱-۲-۹-۱- شروط ذبیحه ۳۱
- ۳۲-۲-۱۰- رکن چهارم: آلت ذبح ۳۲
- ۳۲-۲-۱۰-۱- شروط آلت ذبح ۳۲
- ۳۲-۲-۱۰-۲- حکم تسمیه هنگام ذبح ۳۲
- ۳۳-۲-۱۰-۳- حکم اضافه نمودن ذکر و اورادی اضافه بر تسمیه ۳۳
- ۳۳- الف- یادآوری ۳۳
- ۳۴-۲-۱۱- محرّمات ذبح ۳۴
- ۳۵-۲-۱۱-۱- میت ۳۵
- ۳۵-۲-۱۱-۲- خون یا دم مسفوح ۳۵
- ۳۵-۲-۱۱-۳- گوشت خوک ۳۵
- ۳۶-۲-۱۱-۴- گوشت حیوانی که نام غیر الله بر آن ذکر شود ۳۶
- ۳۸-۲-۱۱-۵- منخنقه (خفه شده) ۳۸
- ۳۸-۲-۱۱-۶- موقوذه (کتک خورده) ۳۸
- ۳۸-۲-۱۱-۷- متردیه ۳۸
- ۳۸-۲-۱۱-۸- نطیحه ۳۸
- ۳۹-۲-۱۱-۹- حیواناتی که درندگان از بدن آنها چیزی خورده و بدان سبب مرده‌اند ۳۹
- ۳۹-۲-۱۲- مستحبات ذبح ۳۹
- ۴۰-۲-۱۳- مکروهات ذبح ۴۰
- ۴۰-۲-۱۴- حکم شکاری که فرار می‌کند و بعد آن را کشته می‌یابی ۴۰
- ۴۰-۲-۱۵- حکم شکار نایبنا به وسیله تیراندازی ۴۰
- ۴۱-۲-۱۶- حکم شکار حیوان وحشی فراری با تیر ۴۱

- ۲-۱۷- حکم شکار حیوان اهلی فراری با تیر..... ۴۱
- ۲-۱۸- حکم ذبح حیوان افتاده در چاه..... ۴۲
- ۲-۱۹- حکم حیوان مقدور علیه..... ۴۲
- ۲-۲۰- حکم ذبح حیوان غیرمقدور علیه..... ۴۲
- ۲-۲۱- حکم ذبیحه در هنگام غضب چاقو..... ۴۳
- ۲-۲۲- حکم ذبیحه در هنگام گیر کردن چاقو در غلاف..... ۴۳
- ۲-۲۳- حکم ذبیحه‌ای که با تیراندازی دو نصف شده یا عضوی از آن جدا شده..... ۴۳
- ۲-۲۴- حکم ذبح حیوان از پشت سر..... ۴۴
- ۲-۲۵- حکم تشریک در نیت..... ۴۴
- ۲-۲۶- حکم شکار با سگ..... ۴۵
- فصل سوم روش‌های نوین ذبح و تطبیق آن با مقررات فقه شافعی..... ۴۶**
- ۳-۱- مسائل مستحدثه..... ۴۷
- ۳-۲- در آمد..... ۴۷
- ۳-۳- ذبح از طریق بیهوشی..... ۴۸
- ۳-۴- ذبح از طریق شوک الکتریکی..... ۴۹
- ۳-۵- ذبح با ماشین و ابزارهای پیشرفته..... ۵۰
- ۳-۶- شروط استفاده از برق برای ذبح..... ۵۱
- ۳-۷- شروط ذابح در ذبح با ابزارهای برقی..... ۵۲
- ۳-۸- بی‌حس کردن حیوان قبل از ذبح..... ۵۲
- ۳-۹- تسمیه واحد هنگام ذبح چند حیوان..... ۵۳
- ۳-۱۰- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری..... ۵۴
- منابع..... ۵۵

مقدمه

الحمد لله وحده و الصلاة و السلام على من لا نبی بعده.

انسان همواره برای بقای خود وزنده ماندن به خوراکی نیاز دارد و بدیهی است که طعام و خوراکی‌هایی حلال است که پاک باشند و نفس به آن‌ها متمایل باشد، همان‌طور که در سوره مائده، آیه ۱۴ آمده است. (ای محمد) از تو می‌پرسند که چه چیزی برایشان حلال است؟ بگو همه چیزهایی که پاک باشند و نفس بدان‌ها مایل باشد، حلال است. همچنین خداوند در سوره اعراف آیه ۱۵۷ می‌فرماید: (او پیامبر) خوراکی‌های پاک را برایشان حلال می‌نماید و ناپاک‌ها و غذاهای آلوده را بر آنان حرام می‌سازد.

تا مدتی مفهوم غذا خوردن در زندگی اولیه فقط سیر کردن شکم بود و کیفیت و کمیت آن مطرح نبود، اما با پیدایش شهرنشینی و تشکیل اجتماعات تغییرات زیادی در تغذیه بشر ایجاد شد. ایران باستان نخستین کشور جهان بود که انسان اولیه در آن به کشاورزی و پرورش دام پرداخته است. در یونان قدیم مردم بیشتر از گیاهان تغذیه می‌کردند، اما گوشت گوسفند، پرندگان، لبنیات و ماهی در بین برخی از طبقات اجتماع رایج بود. در روم قدیم مردم کشاورزی می‌کردند و از غلات و بقولات، میوه و برخی از انواع سبزی‌ها تغذیه می‌کردند و مصرف گوشت منحصر به طبقه‌ی اشراف بود.

تغذیه‌ی متعادل که دارای مواد غذایی است که همه‌ی نیازهای فرد به مواد مغذی را تأمین می‌کند شامل ۵ گروه اصلی است:

- ۱) گروه نان و غلات شامل نان، برنج، انواع ماکارونی، رشته‌ها، غلات آماده، فرآورده‌های آن‌ها و برخی ویتامین‌های گروه B، آهن و منیزیم است.
- ۲) گروه سبزی‌ها شامل انواع کلم، هویج، بادمجان، نخود سبز، لوبیا سبز، کاهو، گوجه‌فرنگی که دارای ویتامین‌های A و C و مقدار زیادی فیبر و آب است.
- ۳) گروه میوه‌ها شامل انواع میوه‌ها و میوه‌های خشک و مواد مغذی این گروه ویتامین‌های A و C، آب و فیبر غذایی است.
- ۴) گروه شیر و فرآورده‌های کم‌چرب شامل شیر، ماست، پنیر، کشک و دوغ است که دارای مقادیر زیادی کلسیم، فسفر و ویتامین B است.

۱ (مائده ۴) یَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَهُمْ قُلُوبَ لَحْمِ الطَّيْبَاتِ

۲ وَ يُحَلَّ لَهُمِ الطَّيْبَاتُ وَ يُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ

از کتاب تفسیر نور دکتر خرمدل جهت معانی آیات استفاده شده است.

۵) گروه گوشت شامل انواع گوشت قرمز (گوسفند و گوساله) گوشت سفید (مرغ، ماهی و پرندگان) است که دارای پروتئین، آهن فسفر و ویتامین‌های B ۱۲ و B ۶، روی و منیزیم است.

مواد خوراکی حیوانی بر ۲ قسم است:

الف) حیواناتی که در دریا زندگی می‌کنند، همگی حلال گوشت هستند.
ب) حیواناتی که در خشکی زندگی می‌کنند، خواه چهارپا یا پرندگان باشند، بعضی حلال گوشت و بعضی حرام گوشت هستند که در اسلام به تفصیل بیان شده؛ خداوند در آیه ۱۱۹ سوره انعام می‌فرماید به‌راستی خداوند به تفصیل چیزهایی که بر شما حرام شده است بیان کرده است (که از آنها نخورید) مگر ناچار و درمانده شوید، (که در این صورت می‌توانید به اندازه رفع ضرورت و دفع هلاک از گوشت حرام آن‌ها بخورید)؛^۱

و این تفصیل‌ها در اسلام بر ۳ قسم است:

۱ چیزهایی که به صراحت حلال است.
۲ چیزهایی که به صراحت حرام است.
۳ چیزهایی که شارع سکوت کرده است.
حکمت خداوندی اقتضا نموده است که برای پاک نمودن حیوانات حلال گوشت از خون و ضررهایی که دارد احکامی را برای ذبح آن قرار دهد. جز با ذبح شرعی، خوردن آن جایز نباشد. خداوند متعال در آیه ۱۶۸ سوره بقره می‌فرماید ای مردم از آنچه در زمین حلال و پاکیزه است بخورید و به دنبال شیطان روان نشوید که او بی‌گمان دشمن آشکار شما است.^۲
پس نیاز انسان به خوراک یکی از احتیاجات ذاتی است که عامل بقای زندگی و طول عمر است. احتیاج به خوراک دائمی است و ارگانسیم را مجبور می‌کند تا برای به دست آوردن خوراک و رفع گرسنگی کوشش نماید. تغذیه‌ی صحیح تأثیر مستقیم بر تندرستی و طول عمر دارد. غذای انسان باید شامل پروتئین‌ها، چربی‌ها، کربوهیدرات‌ها، مواد معدنی، ویتامین‌ها و آب باشد تا رشد و سلامت سلول‌های بدن تأمین شود.

^۱ و قد فضل لکم ما حرم علیکم الا ما ضررتم الیه

^۲ یا ایها الناس کلو مما فی الارض حلالاً طیباً و لاتتبعوا خطوات الشیطان اِنَّه لکم عدوٌ مبین

بیان مسئله

خوراک یکی از نیازهای اساسی و مهم برای ما انسان‌ها است که از دیرباز بشر برای تأمین این نیاز، با روش‌های مختلف حیوانات را شکار نموده، اما با پیشرفت تمدن و رام نمودن حیوانات و پرورش آنان کم‌کم روش‌های ذبح و کشتن حیوانات اهلی نیز توسط انسان مورد استفاده قرار گرفت که احکام و روش‌های ذبح یکی از مهمترین مسائل است. بر اساس تحقیقات دانشمندان معاصر، ذبح شرعی تنها روش بدون درد برای سربریدن حیوانات حلال‌گوشت است. همچنین پژوهش‌ها حاکی از آن است که ذبح شرعی از نفوذ باکتری‌های خطرناک خصوصاً اسهال خونی به گوشت جلوگیری می‌کند. با توجه به پیشرفت فناوری‌های بشر در زمینه ذبح حیوانات و لزوم نیاز به استفاده از روش‌های نوین مانند ذبح ماشینی، بیهوشی قبل از ذبح، استفاده از شوک الکتریکی و موارد دیگر در این پایان‌نامه بررسی شده است و لازم به ذکر است که موضوعات نامبرده بر اساس فقه شافعی مورد بحث قرار گرفته است.

مبانی نظری و پیشینه

این بحث به قرآن کریم بازمی‌گردد و سپس در سنت و روایات نیز مشهود است. اما آثاری که به این موضوع پرداخته‌اند شامل موارد زیر است:

- احکام اضحیه و الذکاة اثر محمد بن صالح بن عثیمین نشر دار الثقة للنشر و التوزیع در مکه سال ۱۴۱۲ هجری
- الذبائح فی مناسک الحج اثر احمدعلی طه ریان نشر جامعه الاسلامیه در مدینه منوره در سال ۱۹۸۷ م
- پایان‌نامه‌ی احکام تذکیه در فقه اسلامی اثر حبیب کریمی از دانشگاه تهران سال ۱۳۸۵
- پایان‌نامه‌ی محمد ادیبی مهر با عنوان بررسی تطبیقی موازین شرعی ذبح و به‌کارگیری ابزار و روش‌های نوین در آن از دانشگاه تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی سال ۱۳۸۷
- پایان‌نامه چگونگی ذبح و نحر در فقه شافعی اثر مرضیه سادات سجادی از دانشکده الهیات و معرف مشهد، تابستان سال ۱۳۸۷
- پژوهش تحقیقی در احکام فقهی ذبح اثر محمد رحمانی، مرکز مطالعات وزارت جهاد کشاورزی سال ۱۳۷۷
- رساله دکتری در روش نوین کشتار طیور اثر اسماعیل حسن ولی از دانشکده دامپزشکی تهران، بی تا

- رساله دکتری زنجیر کشتار گاو در کشتارگاه سید ابراهیم ثاقبی از دانشکده دامپزشکی، بی تا
- کتاب الذبح بالمکائن، اثر احمد ابن حسین عیدان، ناشر باقیات، سال چاپ ۱۳۹۰: این کتاب در مورد ذبح و شروط آن در فقه شیعه‌ی امامیه است و چون پایان‌نامه حاضر درباره‌ی ذبح در فقه شافعی با تأکید بر مسائل مستحدثه است پس کتاب مذکور قابل استناد نیست.

اما این کتاب‌ها و تألیفات به مسأله‌ی ذبح، علاوه بر فقه شافعی از دیدگاه دیگر مذاهب اسلامی نیز پرداخته‌اند و همان‌گونه که از عنوان آن‌ها مشخص است، کم‌تر مسائل جدید را بررسی کرده‌اند، اما در این پایان‌نامه ذبح شرعی تنها از دیدگاه مذهب شافعی با توجه به مسائل نوین بیان شده است. جنبه‌ی نوآوری این پایان‌نامه بررسی روش‌های نوین ذبح در دنیای معاصر و تطبیق آن با مقررات و اصول فقه شافعی به صورت نوشته‌ی دانشگاهی است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به اهمیت موضوع ذبح در طول زندگی بشری و اختلافات فقهی موجود در این زمینه و پیدایش روش‌های نوین ذبح در دنیای معاصر از اهمیت زیادی برخوردار است که این پایان‌نامه بر آن است تا ذبح شرعی را در مذهب شافعی واکاوی و روش‌های نوین معاصر را با نظریات فقه شافعی تطبیق دهد.

اهداف تحقیق

- این پژوهش در پی دستیابی به اهداف زیر است
- تبیین ارکان ذبح در فقه شافعی
- بیان روش‌های نوین ذبح در دنیای معاصر
- تبیین حکم روش‌های نوین ذبح بر اساس مبانی فقهی مذهب شافعی

پرسش‌های تحقیق

- از پرسش‌های این تحقیق می‌توان به موارد زیر اشاره کرد
- ارکان ذبح در فقه شافعی چیست؟
- روش‌های نوین ذبح در دنیای معاصر کدام‌اند؟
- حکم روش‌های نوین ذبح بر اساس مبانی فقهی مذهب شافعی چیست؟

روش تحقیق

در پژوهش حاضر روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و با استفاده از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی انجام و مطالب آن از تفاسیر و احادیث و کتب معتبر مذهب شافعی استفاده شده است و در یک فرآیند با تطبیق آرا و بیان نظرات مختلف؛ موضوع، نقد و بررسی شده و رأی راجح مذهب شافعی ارائه گردیده است.

نتایج پژوهش

در این پایان‌نامه بیان شده که در مذهب شافعی تسمیه بر ذبح مستحب است و اگر مسلمان سهواً یا عمداً آن را ترک کند، گوشت حلال و بر این اساس، در ذبح نوین و استفاده از دستگاه برای ذبح مقدار بیشتری از مرغ، با گذاشتن دست روی دکمه و ذبح همهی آنها و اکتفا به یک تسمیه گوشت حلال می‌شود؛ همچنین شوک الکتریکی و بی‌حس کردن حیوان و ذبح آن در آرا و نظرات فقهای شافعی مذهب حلال است.

فصل اول

کلیات و مفاهیم

۱-۱-۱ درآمد

در این فصل کلیات و مفاهیم لغوی و اصطلاحی مرتبط با موضوع، پیشینه‌ی تاریخی ذبح در میان اقوام و ادیان بررسی خواهد شد.

۱-۲-۱ ذبح

۱-۲-۱-۱ ذبح در لغت

ذَبَحَ مصدر است (ذَبَّحَهُ، ذَبَحاً و ذَبَّاحاً) و در لغت یعنی شکافتن، سرش را برید، خفه‌اش کرد (بندر ریگی، ۱۳۷۷، ۱۶۹)

الدَّبْحُ: درد و ناراحتی در حلق. (الهرری، ۱۴۱۷ هـ ۴۸۴/۲)

الدَّبْحُ: بریدن حلقوم. ذَبَحَهُ يَذْبَحُهُ فهو مَذْبُوحٌ و ذَبَّيْحٌ.

الدَّبْحُ: کشته، حیوانی که سربریده می‌شود. در قرآن آیه‌ی ۱۰۷ سوره صافات آمده ما قربانی بزرگ و ارزشمندی را فدا و بلاگردان او کردیم^۱ واذَّبَحَ القوم، حیوان را سربریدند،

يَذْبَحُ: (با چاقو) سر می‌برد. (فراهیدی، بی تا ۳/۲-۳)

المذبَحُ: جای ذبح که گلو است. ذبیح: گلو بریده‌شده؛ حیوانی که برای کشتن و قربانی کردن لایق باشد. والذَّبَّاحُ و الذَّبَّيْحَةُ و الذَّبَّيْحَةُ و الذَّبَّيْحَةُ: خونی که بر اثر خفگی جمع و باعث مرگ می‌شود (مرسی، بی تا ۳/۲۹۳).

الدَّبَّيْحُ: کُشَنده، ذبح کننده

۱-۲-۱-۲ ذبح در اصطلاح

ذبح در اصطلاح عبارت است از بریدن تمام حلقوم و مری، یعنی نفس گاه و مجرای آب و غذای حیوان زنده به قصد کشتن آن توسط ذابح با شرایط آن و با آلت و ابزاری مخصوص (ربیعی، ۱۳۷۰، ۵۳۴/۳).